

Socialförvaltningen
Anders Petersson

2025-02-19

Dnr SON 2024-1542
Dnr KS 2024-865

Social- och omsorgsnämnden

Motion (V) - Avskaffa LOV i Linköpings kommun, svar

Förslag till social- och omsorgsnämndens beslut

1. Socialförvaltningens förslag till beslut tillstyrks.

Förslag till kommunstyrelsens beslut

1. Socialförvaltningens förslag till beslut tillstyrks.

Förslag till kommunfullmäktiges beslut

1. Motionärernas båda inledande yrkanden besvaras med att Linköpings kommun inte tillämpar lagen om valfrihetssystem avseende HVB-tjänster och verksamhet i bostäder med särskild service.
2. Motionärernas yrkande att tillämpningen av lagen om valfrihetssystem inom daglig verksamhet enligt lag om stöd och service för vissa funktionshindrade ska avskaffas avslås.
3. Motionärernas yrkande att socialdirektören ges i uppdrag att utreda hur verksamheterna ska återtas i egen regi avslås.

Ärende

Sofia Frithioff (V) och Elin Andersson (V) föreslår i en motion daterad den 2024-10-23 att:

tillämpningen av lagen om valfrihetssystem avskaffas i Linköpings kommun inom:

- HVB – tjänster
- bostäder med särskild service och
- daglig verksamhet

Motionärerna yrkar också att socialdirektören ges i uppdrag att utreda hur verksamheterna ska återtas i egen regi.

Motionärerna motiverar sina yrkanden med hänvisning till bland annat Ekobrottsmyndighetens varning under hösten 2023 att vård- och omsorgsföretag blivit ett nytt "affärsområde" för kriminella.

Linköpings kommun tillämpar inte lagen om valfrihetssystem vad avser HVB-tjänster och verksamhet i bostäder med särskild service. De inledande två yrkandena föreslås besvaras med denna hänvisning.

Lagen om valfrihetssystem tillämpas inom daglig verksamhet som utförs med stöd av 9 § punkt 10 lag om stöd och service för vissa funktionshindrade.

För att bli godkänd som utförare av daglig verksamhet inom LOV-systemet krävs tillstånd av Inspektionen för vård och omsorg. Genom förvaltningens egna kontroller av utförandet av daglig verksamhet har inga oegentligheter upptäckts. Förvaltningen bedömer att utförare som erbjuder daglig verksamhet med stöd av lagen om valfrihetssystem kompletterar de kommunala verksamheterna på ett positivt sätt. Det gäller bland annat dagliga verksamheter med lantlig inriktning. Motionärernas yrkande att avskaffa tillämpningen av lag om valfrihetssystem inom daglig verksamhet föreslås avslås.

Kommunen har inte rådighet över de lokaler som en privat utförare erbjuder daglig verksamhet inom LOV-systemet. Det är därför inte möjligt för kommunen att återta verksamheterna. Den möjligheten finns som regel när kommunen upphandlar verksamhet med stöd av lagen om offentlig upphandling (LOU) och hyresfritt upplåter lokaler till utföraren.

Kommunen kan däremot utreda möjligheten att erbjuda liknande verksamheter i egen regi. Mot den bakgrunden föreslås yrkandet att uppdra till socialdirektören att utreda hur verksamheterna ska återtas i egen regi avslås.

Beslutsunderlag:

Tjänsteskrivelse – Motion (V) Avskaffa LOV i Linköpings kommun, svar, 2025-02-19

Bilaga: Motionen

Bakgrund

Linköpings kommun införde den 1 april 2010 eget val inom daglig verksamhet för personer enligt personkrets 1 och 2 med beslut enligt 9 § punkt 10, lag om stöd och service för vissa funktionshindrade. Det egna valet infördes med stöd av lagen om valfrihetssystem som trädde i kraft den 1 januari 2009.

Syftet med att införa eget val i daglig verksamhet var bland annat att:

- Öka den enskildes möjlighet att välja utförare och byta utförare,
- Skapa ett större incitament för kvalitetsutveckling genom ökat fokus på kundnöjdhet,
- Öppna möjligheten för brukargrupper att få särskilda behov tillgodosedda genom "specialisering/profilering",
- Stärka den enskildes självbestämmande, vid val och utformning av insatser,
- Förhindra monopol och främja konkurrens i den kommunalt finansierade verksamheten,
- Stimulera till nyföretagande, etablering av nya utförare,
- Öka möjligheten för personal att välja arbetsgivare,
- Motverka negativa effekter av utförarytten i samband med upphandling.

Utförare i valfrihetssystemet ska behandlas lika och det ska råda konkurrensneutralitet. När systemet infördes fanns det fyra utförare förutom kommunens egen regi som erbjöd daglig verksamhet. Idag har antalet utförare utöver kommunens egen regi ökat till åtta. Sammantaget står kommunen för 30 av 42 verksamheter vilket motsvarar 71 procent. I en rapport – Översyn av LOV i daglig verksamhet som togs fram 2024 framgår att andelen verksamheter i kommunal regi är ungefär samma i andra kommuner som infört LOV.

Införandet av lag om Valfrihetssystem har bland annat inneburit att det tillskapats verksamheter som svarat upp mot behov/önskemål om verksamhet med lantlig inriktning. Den bedöms även ha gynnat verksamhetsutveckling för målgrupper inom autismspektrat.

Lag om valfrihetssystem

Social- och omsorgsnämnden beslutade den 27 maj 2020, § 98 att ett redovisat underlag ska gälla som vägledning vid val av avtalsform. om val av avtalsform. Utredningen beskriver under vilka förutsättningar det är lämpligt att tillämpa Lagen om offentlig upphandling (LOU), Lagen om valfrihetssystem (LOV) eller lämna verksamhetsuppdrag till kommunens egen regi. Underlaget ska utgöra ett stöddokument för ställningstagande och beslutsfattande i berörda nämnder. I dokumentet finns också Idéburet Offentligt Partnerskap (IOP) beskrivet, men berörs inte närmare eftersom IOP utgår från att

civilsamhället tar initiativ till ett samarbete och därmed inte är aktuellt när nämnden köper eller beställer en tjänst.

Nedan redovisas en sammanfattning av det underlag som togs fram som en vägledning vid val av avtalsform inom vård och omsorg och som avser LOV.

Tillhandahållande av vård och omsorg enligt LOV är lämpligt när:

- brukares möjlighet att göra egna val av utförare prioriteras
- det finns behov av att främja mångfalden av utförare
- medarbetares möjlighet till val bland flera arbetsgivare prioriteras
- de individuella behoven är svårbedömda eller föränderliga
- det finns behov av flexibilitet inom uppdragen under avtalsperioden
- det är möjligt att fastställa adekvat ersättningsnivå
- stabilitet över tid vill uppnås

LOV medger en fri etablering för alla vårdgivare som godkänns. Den fria etableringen förutsätter att Linköpings kommun godkänner den sökande utifrån de krav som ställs i förfrågningsunderlag för respektive vård- och omsorgsområde. Kommunen kan alltså inte neka utförare, som uppfyller ställda krav i förfrågningsunderlaget, att delta i valfrihetssystemet. Samma villkor samt konkurrensneutralitet ska råda för alla utförare.

LOV är inte förenligt med att begränsa antal utförare och inte heller anvisa en viss geografisk placering där en utförare ska bedriva sin verksamhet. LOV får heller inte användas för myndighetsutövning.

Underlaget för vägledning vid val av avtalsform togs fram av Social- och omsorgsförvaltningen tillsammans med en projektgrupp bestående av representanter från Juridikenheten, Kommunledningsförvaltningen samt Leanlink. Arbetet leddes av styrgrupp bestående av social- och omsorgsdirektör, ekonomidirektör, utförardirektör och biträdande kommundirektör.

Social- och omsorgsnämnden tillämpar LOV inom daglig verksamhet för personer som beviljas daglig verksamhet enligt 9 § p 10, lag om stöd och service för vissa funktionshindrade.

Ersättning

Vid beslut om daglig verksamhet enligt lag om stöd och service för vissa funktionshindrade (LSS) gör Socialförvaltningen en nivåbestämning från 0-5 av varje individ baserat på det behov av stöd som individen behöver. Resurskoordinator bedömer och beslutar om enligt vilken nivå (0-5) utföraren ska ersättas för respektive deltagare.

Ersättningen utges med utgångspunkt från nivåbestämningarna och är lika för privata utförare såväl som för den kommunala utföraren. Ersättning utges med 100% för heldags- och 50% för halv dags närvaro.

Uppräkning av ersättningsnivåerna sker årligen efter beslut av social- och omsorgsnämnden. Justering görs bland annat utifrån pris- och löneutveckling, samt skatter och avgifter. Ersättningen per nivå för 2025 fastställde nämnden den 18 december 2024, § 229. I beslutsunderlaget informerade förvaltningen om att en översyn av ersättningsnivåerna ska göras under 2025.

Kommunala mål

[Länk till kommunfullmäktiges övergripande mål](#)

Uppföljning och utvärdering

Vid förvaltningens egna kontroller av daglig verksamhet har inga oegentligheter upptäckts.

Samverkan/information eller förhandling enligt lag (1976:580) om medbestämmande i arbetslivet

Information eller förhandling enligt medbestämmandelagen är inte påkallad.

Kommunledningsförvaltningen

Socialförvaltningen

Paul Håkansson

Yvonne Thilander

Beslutet skickas till:
Kommunstyrelsen
Motionärerna